

Cena za dobrú prax v rámci kampane Zdravé pracoviská na roky 2018 – 2019

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA

Databáza dezinfekčných prostriedkov – nahrádzanie nebezpečných výrobkov v nemocniciach, školách a ďalších verejných zariadeniach

ORGANIZÁCIA/SPOLOČNOSŤ

Viedenský úrad
ombudsmana pre ochranu
životného prostredia

KRAJINA

Rakúsko

SEKTOR

Verejný sektor

ÚLOHY

Dezinfekcia podláh,
pracovných povrchov,
bytového zariadenia,
zdravotníckeho vybavenia
a kože

Základné informácie

Mesto Viedeň každý rok nakúpi okolo 400 ton dezinfekčných prostriedkov na použitie v mestských zariadeniach vrátane škôl, nemocníc a domovov dôchodcov. Použitie takýchto výrobkov – na pracovné povrchy, podlahy, bytové zariadenie, zdravotnícke vybavenie a kožu – je dôležité na prevenciu šírenia infekcie a ochranu zdravia. Veľa dezinfekčných prostriedkov však predstavuje riziká pre ľudské zdravie a životné prostredie: mnohé majú alergénne alebo toxické vlastnosti a niektoré dokonca obsahujú zložky, ktoré sú karcinogénne, toxické pre reprodukciu alebo mutagénne, ako je napríklad formaldehyd. Dezinfekčným prostriedkom obsahujúcim škodlivé látky by nemali byť vystavené najmä tehotné pracovníčky.

Mesto Viedeň sa zaviazalo k tzv. zelenému verejnému obstarávaniu a v roku 1998 zaviedlo program udržateľného verejného obstarávania – *ÖkoKauf Wien* –, ktorého cieľom je výber výrobkov s minimálnymi rizikami pre zamestnancov a životné prostredie. V rámci tohto programu bola pod vedením viedenského úradu ombudsmana pre ochranu životného prostredia vytvorená pracovná skupina so špecifickým zameraním na dezinfekčné prostriedky, aby sa podporil výber dezinfekčných prostriedkov, ktoré neobsahujú alergénne ani toxické zložky.

Na rozdiel od iných výrobkov obsahujúcich chemikálie, často nie sú škodlivé vlastnosti dezinfekčných prostriedkov okamžite viditeľné. V EÚ sa len nedávno začali systematicky zaznamenávať zložky takýchto výrobkov, a to podľa nariadenia o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH) a nariadenia o biocídnych výrobkoch.

Na podporu výberu bezpečnejších dezinfekčných prostriedkov pre verejné zariadenia mesta Viedeň

bolo preto dôležité, aby sa zabezpečila dostupnosť presných a aktuálnych informácií o nebezpečných vlastnostiach takýchto výrobkov.

Zdroj: Wiener Umweltanwaltschaft.

Ciele

Poskytnúť systematickú pomoc a poradenstvo organizáciám verejných služieb mestskej správy v oblasti výberu účinných a cenovo dostupných dezinfekčných prostriedkov s minimálnou toxicitou pre ľudské zdravie a životné prostredie.

Zdroj: Wiener Umweltschutzwirtschaft.

Čo sa vykonalo a ako?

V spolupráci s medzinárodnými a vnútroštátnymi odborníkmi z rakúskej Všeobecnej úrazovej poisťovne (AUVA – *Allgemeine Unfallversicherungsanstalt*), rakúskej spoločnosti pre hygienu, mikrobiológiu a preventívnu medicínu, združenia viedenských nemocníc, úradu pre chemické inžinierstvo TB-Klade a ďalších inštitúcií viedenský úrad ombudsmana pre ochranu životného prostredia vytvoril viedenskú databázu dezinfekčných prostriedkov WIDES.

Táto databáza je voľne dostupná online v angličtine aj nemčine a plní dve funkcie. Po prvé, poskytuje štruktúrované informácie o dezinfekčných prostriedkoch a ich zložkách vrátane informácií o účinnosti, klasifikácii nebezpečnosti, vlastnostiach, použitíach, účinku, materiállovej kompatibilitate a toxicite/ekotoxicite. Po druhé, poskytuje posúdenie nebezpečných vlastností, pričom zložky zoraduje od nízkeho po vysoké riziko. Kategórie nebezpečnosti sú tieto: akútna toxicita (dýchacie cesty); dráždivosť a žieravosť; alergénny potenciál; mutagénne, karcinogénne, poškodzujúce reprodukciu, chronicky toxické; správanie v povrchovej vode – akútne a správanie v povrchovej vode – chronické. Teda v tabuľke s prehľadom sú zhrnuté nebezpečné vlastnosti viac ako 200 zložiek dezinfekčných

prostriedkov, pričom sú ľahko dostupné a porovnateľné pomocou databázy WIDES.

Databáza sa udržiava a pravidelne aktualizuje s finančnou podporou mesta Viedeň (Mestský úrad pre ochranu životného prostredia vo Viedni a viedenský úrad ombudsmana pre ochranu životného prostredia), rakúskej Všeobecnej úrazovej poisťovne a Spolkového ministerstva pre trvalo udržateľný rozvoj a cestovný ruch. Zamestnanci na oddeleniach obstarávania mesta Viedeň sú vyškolení v tom, ako používať databázu a školiace videá sú verejne dostupné online v angličtine a nemčine.

Čo sa dosiahlo?

Súčasný právny predpis vyžadujú, aby sa na všetkých mestských úradoch mesta Viedeň používala databáza WIDES na identifikovanie bezpečných dezinfekčných prostriedkov. Viedlo to k výraznému zníženiu používania látok, ktoré sú škodlivé pre ľudské zdravie a životné prostredie.

Napríklad vo viedenských nemocniciach:

- Do veľkej miery sa eliminovalo používanie dezinfekčných prostriedkov na povrchy, nástroje a ruky, ktoré obsahujú karcinogénne, mutagénne alebo reprotoxické látky, pričom toto množstvo sa znížilo približne z 1 tony takmer na nulu.
- Množstvo alergénov v používaných dezinfekčných prostriedkoch sa znížilo približne z 1,5 tony takmer na nulu.
- Množstvo potenciálne karcinogénnej látky používanej v kefovacích strojoch na podlahy sa znížilo na polovicu.
- Antimikrobiálne mydlá obsahujúce triklozan boli nahradené bezpečnejšími alternatívami.

V roku 2015 vydalo Spolkové ministerstvo práce, sociálnych vecí a ochrany spotrebiteľov v Rakúsku nariadenie na ochranu tehotných pracovníčok pred vystavením dezinfekčným prostriedkom na ruky, ktoré obsahujú látky klasifikované ako karcinogénne, mutagénne, reprotoxické, senzibilizujúce alebo toxické (s chronickou alebo veľmi akútnou toxicitou). V tomto nariadení sa na výber bezpečných výrobkov konkrétne odporúča používanie databázy WIDES, čo malo veľký vplyv na zníženie používania škodlivých dezinfekčných prostriedkov v rakúskych nemocniciach.

Keďže databáza je voľne dostupná online v dvoch jazykoch, osoby kupujúce dezinfekčné prostriedky kdekoľvek vo svete ju môžu použiť na rýchle a ľahké identifikovanie výrobkov na trhu, ktoré majú málo nebezpečných vlastností alebo nemajú žiadne takéto vlastnosti, a to na základe aktuálnych, spoľahlivých informácií. Databázu používajú v súčasnosti ľudia na každom kontinente a mesačne ju navštívi približne 1 500 osôb.

Faktory úspešnosti

Úspešný vývoj a implementácia databázy WIDES je výsledkom najmä kolaboratívneho, multidisciplinárneho prístupu, súčasťou ktorého je aj

pomoc viedenského úradu ombudsmana pre ochranu životného prostredia, inštitútov pre hygienu a preventívnu medicínu, bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v Rakúsku, národného inšpektorátu práce, výrobcov dezinfekčných prostriedkov a toxikológov. Je zabezpečená finančná pomoc na udržiavanie a aktualizáciu databázy.

Zdroj: Wiener Umweltanwaltschaft.

Personál pracujúci v oddeleniach obstarávania je náležite vyškolený v používaní databázy a je povzbudzovaný, aby sa pri výbere najbezpečnejších, ale cenovo dostupných a účinných dezinfekčných prostriedkov poradil s operátormi databázy.

Databáza WIDES je aktívne propagovaná a podporovaná na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni. Na vysokej úrovni je podporovaná miestnou vládou, pričom ju odporúčajú v nariadeniach uzákonených mestom Viedeň, združením viedenských nemocníc a Ministerstvom sociálnych vecí.

Databázu podporuje aj Európska komisia, rakúsky akčný plán pre trvalo udržateľné obstarávanie a rakúska študijná skupina pre kvalitu vnútorného vzduchu, pričom je aktívne propagovaná na medzinárodných zasadnutiach a konferenciách.

Vďaka úspešnej implementácii databázy WIDES sa zvýšil dopyt po dezinfekčných prostriedkoch, ktoré predstavujú minimálne riziká pre používateľov a životné prostredie. To zasa povzbudilo výrobcov, aby vyvíjali bezpečné, účinné a cenovo dostupné výrobky a požiadali o ich zahrnutie do databázy.

Prenosnosť

Databáza WIDES a školiace materiály sú voľne dostupné online v angličtine aj nemčine, takže databáza je ľahko prenosná do ďalších organizácií verejného a súkromného sektora nielen v Rakúsku, ale na celom svete.

Náklady a prínosy

Náklady na udržiavanie a aktualizáciu databázy WIDES dosahujú okolo 50 000 EUR ročne. To je však menej ako, napríklad, náklady spojené s jedným prípadom choroby z povolania v dôsledku vystavenia alergénom v dezinfekčných prostriedkoch. Prínosy používania databázy WIDES preto ďaleko prevyšujú súvisiace náklady.

Kľúčové vlastnosti príkladu dobrej praxe

- Databáza WIDES bola úspešne implementovaná v meste Viedeň, čo viedlo k výraznému zníženiu používania dezinfekčných prostriedkov obsahujúcich škodlivé látky a k posunu smerom k výrobe bezpečných dezinfekčných prostriedkov.
- Ide o príklad udržateľného, kolaboratívneho prístupu k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktorý je zameraný na kolektívne opatrenia na zníženie alebo odstránenie rizík spojených s nebezpečnými látkami.
- Databáza je bezplatná, dostupná v dvoch jazykoch a úplne prenosná do iných organizácií vo verejnom aj súkromnom sektore a kdekoľvek na svete.

Ďalšie informácie

Ďalšie informácie možno nájsť na adresách:

<https://www.wien.gv.at/english/environment/ombuds-office/>

<https://www.wien.gv.at/wuawides/internet/Inhaltsstoffe/Bewertungen>

Odkazy a zdroje

http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/ls_sue_81_Case_Study_158_Vienna.pdf

www.procuraplus.org/fileadmin/user_upload/Procura_case_studies/Procuraplus_case_study_Viennese_WIDES_Database.pdf

Toto je úspešný a udržateľný príklad systematického nahrádzania s cieľom znížiť alebo eliminovať riziká spojené s nebezpečnými látkami, ktorý presahuje verejný sektor.